

Datum
2024-03-05Diarienummer
KBN/230634Ert Datum
2023-12-15Er beteckning
Ku2023/01093Regeringskansliet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Svar på remiss om Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss från kulturdepartementet och vill lämna synpunkter enligt nedan.

Sammanfattning

Region Värmland ser positivt på att utredningen genomförts och att den både innehåller en gedigen sammanfattning och sätter modellen i ett större sammanhang där vikten av fler åtgärder lyfts fram för att nå de nationella kulturpolitiska målen.

Region Värmland är positiv till att lagstadga kultursamverkan och den konstnärliga friheten, samt till att modellen öppnar upp för fler konst- och kulturområden förutsatt att finansiering säkras.

Det är bra att förslaget strävar efter att skapa förutsättningar för flernivåsamverkan framför flernivåstyre. Region Värmland välkomnar ambitionen att stärka kommunerna men förslagen är otydliga och därmed svåra att bedöma. De olika kommunernas roll och regionens roll i relation till kommunerna behöver tydliggöras.

Förslaget att lagstadga den konstnärliga friheten adresserar en angelägen fråga, som tillsammans med den tröghet för förändring som den nya lagen skulle innebära, kan stärka verksamhetens frihet från politiskt inflytande över innehållet.

Region Värmland har ett antal synpunkter och frågor angående förslaget som rör:

- Förslag om ny lag
- Regionernas och kommunernas roll
- Samverkansplan i stället för kulturplan
- Konstnärlig frihet
- Kommunbidrag och kulturpåsar
- Finansiering
- Minskad administration

Datum
2024-03-05

Diarienummer
KBN/230634

9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan

Förslag om ny lag

Region Värmland ställer sig positiv till lagförslaget i den bemärkelse att en lag ger mindre risk för snabba förändringar, eftersom de kulturverksamheter som regionen prioriterar inom samverkansmodellen har behov av långsiktighet.

Det är också positivt med en lag som grund för Kulturrådets beslut om fördelning till regionerna. Det minskar risken för temporära beslut om inriktningar och prioriteringsgrunder för regionerna att förhålla sig till.

Region Värmland anser dock att lagens ändamålsbeskrivning, § 2, bör kompletteras med följande:

- en skrivning om konstnärlig professionalitet. Ändamålsbeskrivningen fångar väl delaktighetsmålet men samhällsmålet om att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling kräver att den professionella kulturen ges förutsättningar vilket bör synas i lagens ändamålsbeskrivning.
- en skrivning om att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. FN:s konvention om barnens rättigheter är lag i Sverige sedan 2020 vilket bör reflekteras i lagen om samverkan på kulturområdet.

Regionernas och kommunernas roll

Region Värmland är positiv till ambitionen att kommunernas roll i samverkansmodellen ska stärkas. Dock är förslaget otillräckligt när det gäller att involvera de kommuner som inte kan fördela statsbidrag själva, främst små och medelstora kommuner.

I de fall där kommuner kan komma i fråga för att fördela statligt stöd blir regionens roll oklar. Förslaget är otydligt skrivet och svårt att bedöma konsekvenserna av.

Regionernas övergripande roll för kultur i hela länet är fortsatt viktig och behöver understödjas av lagen genom att § 6 kompletteras med följande:

- en skrivning om kultur i hela länet

För mindre kommuner nämner utredningen bland annat interkommunala samarbetsprojekt (s. 206), kommuner som jämbördiga parter i ”kultursamverkansplaner” (s. 208), möjligheten att ta över viss medelsfördelning gemensamt (s. 222) och medverkan i dialog på politisk nivå (s. 229). Dessa delar är positiva men beskrivs endast ytligt. Det finns också en risk att det medför mer administration för redan pressade kommuner.

Datum
2024-03-05

Diarienummer
KBN/230634

Region Värmland anser att de olika kommuntypernas roller i samverkansmodellen behöver förtydligas och klargöras, liksom regionens roll i relation till dem. Risken finns att kommunernas olika förutsättningar leder till försämrad likvärdighet.

Samverkansplan i stället för kulturplan

Region Värmland välkomnar förslaget om kultursamverkansplaner. De samverkansplaner som föreslås ska dock även fortsättningsvis tas fram i samverkan med kommuner och i samråd med det fria kulturlivet vilket gör att förslaget inte kommer att minska arbetet med framtagandet.

Region Värmland bedömer också att det även fortsättningsvis kommer att finnas behov av övergripande regionala kulturplaner för att bibehålla ett regionalt kulturpolitiskt engagemang. Såväl samverkan som den demokratiska processen i framtagandet ger större vikt åt kulturen och tydliggör också regionens samordnande roll.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Konstnärlig frihet

Region Värmland välkomnar lagförslagets § 10 om konstnärlig frihet. Samtidigt är det viktigt att påpeka att förslaget inte är någon garanti för verksamheternas oberoende.

9.3 En breddad modell med en ny anslagsstruktur

Region Värmland är positiv till förslaget att öppna upp kultursamverkansmodellen för fler konst- och kulturområden liksom till det föreslagna samverkansstödet. För att dessa delar ska fungera i praktiken är det dock avgörande att det finns en finansiering som gör det möjligt (se nedanstående avsnitt om finansiering).

Kommunbidrag och ”kulturpåsar”

Region Värmland är positiv till att de riktade statsbidrag som benämns i utredningen förs in i samverkansmodellen och blir en del av dialogverksamheten inom kultursamverkansmodellen. Det är också positivt att förenkla kommunernas sökförfaranden.

Samtidigt fyller de riktade statsbidragen en utjämnande funktion för att öka förutsättningar för en mer likvärdig tillgång inom ett antal områden (skapande skola, kulturskola, m. fl.), framför allt gällande barns och ungas tillgång till kultur. Det är otydligt om förslaget innebär att sektorsbidragens fördelning ska motsvara dagens riktade statsbidrag eller kunna omfördelas utifrån kommunala prioriteringar. Region Värmland ser en risk för försämrad likvärdighet beroende på hur sektorsbidragen utformas.

Datum
2024-03-05

Diarienummer
KBN/230634

När det gäller kulturpåsar föreslår utredningen att fördelningen kan utgå från de belopp som kommunen erhållit tidigare under senare år (s. 223). Region Värmland är inte enig i att detta är det bästa sättet att fördela medel. Det kan finnas olika skäl, till exempel brist på resurser eller kompetens, som gör att kommuner erhållit lägre summor och som inte bör ligga till grund för den fördelning som syftar till att förenkla för kommunerna.

Finansiering

Samverkansmodellens fortsatta finansiering är en nyckelfråga som inte varit något konkret uppdrag för utredningen.

Region Värmland anser att en modell med uppräknings utifrån historiska nyckeltal kan vara bra. Det kan öka förutsägbarhet och möjligheten till långsiktig planering för verksamheterna. Dock endast under förutsättning att det sker årliga uppräknings som ligger i nivå med kostnadsutvecklingen i samhället. Utan årlig uppräknings i nivå med kostnadsutvecklingen slår modellen fast en urholkning av statens stöd till kulturen som redan nu är ett faktum de flesta år. Statens fortsatta roll måste innebära ett reellt ansvarstagande att dela det ekonomiska åtagandet för att bibehålla och utveckla ett levande kulturliv i hela landet.

Redan idag är det ett ansträngt läge för regionerna att inom ramen för samverkansmodellen dels värna den kulturella infrastrukturen som byggts upp i hela landet, dels främja utveckling och nya initiativ. För att genomföra förändringar i kultursamverkansmodellen måste den utmaning detta innebär för regionerna beaktas och statens ansvar tydliggöras.

9.4 Statens arbetsformer

Region Värmland undrar vad det innebär att ”det löpande uppföljningsarbetet bör inskränkas till ett minimum” (s. 227). Det är bra att utvärdera vilka uppgifter som samlas in och varför men viss löpande statistik är viktig både för den nationella överblicken och för den regionala uppföljningen. Risken finns att det blir en tyngre administration för regionerna om den statliga nivån minimerar sitt uppföljningsarbete.

Minskad administration

Det är tveksamt om förslagen i samverkansmodellen bidrar till att minska administrationen för kommuner och regioner. Region Värmland har i flera av ovanstående rubriker pekat på områden där administration på regional och kommunal nivå skulle kunna öka.

Datum
2024-03-05

Diarienummer
KBN/230634

10. Kultursamhällets reformbehov

Region Värmland välkomnar att utredningen lyfter fram reformbehov på kulturområdet som går utanför samverkansmodellen och vill understryka att det är viktigt att dessa reformbehov adresseras.

Kultur- och bildningsnämnden

Sofia Magnusson
Ordförande

Henrik Svensson
Folkhälso- och kulturdirektör